

تحلیل سلسله مراتبی مولفه های موثر بر بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان جهت توسعه بستر اصول اخلاقی

علی گلی، دکتر علی خوزین*، دکتر مجید اشرفی، دکتر آرش نادریان
گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علی آبادکتول، علی آبادکتول، ایران
(تاریخ دریافت: ۹۸/۱۰/۱۲، تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۲/۱۲)

چکیده

زمینه: توسعه صنعت بیمه و سیستم حسابداری دو رکن مهم توسعه اقتصادی هر کشوری می باشد و مسئولیت اخلاقی حسابرسان ایجاب می کند که میزان ریسک فعالیت هایشان را کاهش دهند. پژوهش حاضر جهت توسعه بستر اصول اخلاقی به تحلیل سلسله مراتبی مولفه های موثر بر بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان پرداخته است.

روش: پژوهش حاضر در زمره پژوهش های کیفی است. جامعه آماری پژوهش، ۳۰ نفر از اعضای خیره انجمن حسابداران رسمی و مدیران ارشد بیمه در ایران می باشند. از آنجایی که جامعه آماری محدود می باشد، مطالعه حاضر فاقد روش نمونه گیری بود. اطلاعات با استفاده از مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخته جمع آوری شد. در نهایت جهت تجزیه و تحلیل داده ها از تکنیک دلفی، ماتریس (SWOT)، فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) استفاده شد.

یافته ها: نتایج بکارگیری فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) نشان داد که در میان نقاط قوت، مولفه انتقال ریسک های فعالان حرفه، در میان نقاط ضعف، مولفه ناقص و مهم بودن قوانین و مقررات، در میان فرصت ها، مولفه نیاز جامعه به انواع بیمه های جدید در آینده، و در میان چالش ها، مولفه فرهنگ پائین بیمه ای در اولویت اول قرار دارند.

نتیجه گیری: با توجه به نقاط قوت شناسایی شده جهت توسعه بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان (انتقال ریسک های فعالان حرفه حسابداری و حسابرسی، امکان ارتقای فعالیت های حسابرسی و کاهش ریسک حسابرسی و جمعیت بالقوه حسابرسان و تشکیلات وابسته)، نقاط ضعف (ناقص و مهم بودن قوانین و مقررات کنونی، کیفی بودن مبانی تشخیص خسارت و عدم اجرای کامل استانداردهای حرفه ای)، فرصت ها (نیاز جامعه به انواع بیمه های جدید، نیاز سرمایه گذاران به گزارش های حسابرسان و توسعه بازار بیمه ای) و چالش ها (فرهنگ پائین بیمه، نامعلوم بودن مفهوم ریسک حسابرسی برای دستگاه قضایی و ناآگاهی جامعه و سرمایه گذاران از قوانین) می بایست زمینه توسعه این نوع بیمه را در کشور فراهم آید.

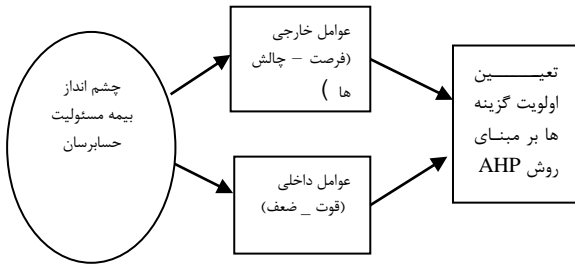
کلید واژگان: اخلاق، بیمه، مسئولیت حرفه ای

سر آغاز

زیرا اولاً تعداد بالقوه زیان دیدگان ناشی از عملکرد نادرست آن ها نسبت به بسیاری از حرفه ها بسیار بیشتر می باشد. بطوریکه هزاران سرمایه گذار یا اعتبار دهنده می توانند زیان دیدگان ناشی از کوتاهی حسابداران رسمی در انجام وظایفشان باشد. ثانیاً هزینه تنها موضوع مورد توجه در این زمینه نخواهد بود. این کوتاهی می تواند حسن شهرت حسابرس^۵ و جامعه حرفه ای آن را، که شرط بقا حرفه می باشد، به شدت به خطر بیندازد (۱ و ۲).

رعایت اخلاق حرفه ای^۱ یکی از موارد مهم در جهت تداوم و سلامت حرفه نزد جامعه می باشد. اصول اخلاقی^۲ مهم که در اکثر اکثر بیانیه های اخلاقی حرفه ای حسابداران و حسابرسان مشاهده می شود شامل صداقت^۳، انصاف^۴، واقعیت و مسئولیت می باشد. بی شک، رعایت اخلاق حرفه ای برای حسابرسان از اهمیت بالایی برخوردار است.

بیش از پیش احساس گردد. بنابراین با توجه به عدم گسترش این نوع بیمه نامه در سطح جامعه حسابرسان و همچنین عدم استقبال شرکت های بیمه از پذیرش ریسک های مربوط به آن، ضرورت دارد تا مدلی بهینه بر اساس نقاط قوت، ضعف، چالش ها و فرصت های (SWOT) بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان در ایران تدوین گردد. بنابراین، هدف این پژوهش تحلیل سلسله مراتبی مولفه های موثر بر بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان جهت توسعه بستر اصول اخلاقی در کشور با استفاده از رویکرد سلسله مراتبی می باشد.

نگاره ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش

پژوهش حاضر در زمره پژوهش های کیفی قرار دارد. جامعه مورد نظر این پژوهش، ۳۰ نفر از اعضای خبره انجمن حسابداران رسمی و مدیران ارشد بیمه در ایران می باشند. از آنجایی که جامعه آماری مطالعه حاضر (خبرگان) محدود می باشد، مطالعه حاضر فاقد روش نمونه گیری می باشد. اطلاعات مورد نیاز نیز با استفاده از مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخته جمع آوری شد.

برای ساخت ابزار و اجرا در قدم اول جهت شناسایی استراتژی ها، نقاط ضعف، قوت ها، فرصت ها و چالش های بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان در ایران، با استفاده از تکنیک دلفی ابتدا با مرور مطالعات پیشین، کلیه موانع فهرست شد. سپس با استفاده از نظر خبرگان، مرتبط بودن موانع فهرست تعیین شد. سپس از میان عوامل مرتبط، عوامل مشابه (تکراری) حذف شدند. بعد از آن میزان اثرگذاری عوامل مرتبط غیرمشابه (غیرتکراری) در قالب طیف لیکرت پنج نقطه ای مشخص گردید. عواملی که از تأثیرگذاری بیشتر از متوسط (بیشتر از ۲/۵) بر استراتژی ها، نقاط ضعف، قوت ها، فرصت ها و چالش های بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابداران برخوردار می باشند، به عنوان عوامل نهایی شناسایی شدند. در نهایت طبق تکنیک دیمتل و با نظر خبرگان شاخص های ارزیابی عملکرد بیمه ارزش گذاری گردید. سپس با فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) رتبه بندی گردید.

جهت تجزیه و تحلیل داده ها از تکنیک دلفی، ماتریس (SWOT)، فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) استفاده شد. داده های جمع آوری شده با استفاده از نرم افزارهای super decision و excel مورد تحلیل قرار گرفتند.

صنعت بیمه یکی از ارگان هایی است که می تواند پشتوانه ای اجرایی جهت توسعه بستر اصول اخلاقی باشد و به دلیل اینکه بیمه توانسته است به عنوان یکی از ابزارهای لازم در توسعه مطرح باشد، این توانایی ویژه و منحصر به فرد را خواهد داشت که برای اساسی ترین منبع توسعه یعنی افراد جامعه پوشش های مناسبی فراهم کند (۳ و ۴). متأسفانه، با توجه به اینکه قصور و اشتباه در فعالیت های حرفه ای جزیی جدایی ناپذیر از هر حرفه است و به واسطه ریسک بالا، حرفه حسابرسی نیز از این قاعده مستثنی نیست، بیمه می تواند پوشش مناسبی برای مسئولیت حرفه ای حسابرسان به وجود آورد تا بدین وسیله علاوه بر جلوگیری از مخدوش شدن اعتبار اخلاقی^۸ حسابرسان زمینه برای جبران خسارت زیان دیدگان نیز فراهم گردد (۵-۷).

اهمیت این موضوع مبتنی بر این واقعیت است که استفاده کنندگان مختلفی (اعم از سهامداران، اعتباردهندگان، مشتریان، دولت و به طور کلی جامعه) ممکن است از قصور حسابرسان در ایفای وظایفشان متحمل زیان شوند. همچنین این قصور ممکن است حسن شهرت اخلاقی آنها و همچنین جامعه حرفه‌ایشان که شرط بقای حرفه است، را به مخاطره اندازد. به همین جهت انتظار می رود بیمه بهترین ابزار در برخورد با این نوع ریسک تلقی شود و می تواند با ارایه بیمه مسئولیت حرفه ای گامی موثر در گسترش بستر اخلاق حرفه ای برداشته باشد. به عبارت دیگر، یکی از لوازم و ابزارهای توسعه صنعت بیمه، طراحی و ارائه انواع بیمه های مورد نیاز جامعه و مزایای پوشش بیمه ای آن می باشد. بنابراین بیمه مسئولیت حرفه‌ای می تواند در امر مدیریت ریسک حرفه‌ای^۹ افراد، از جمله حسابرسان، کمک شایانی کند.

بیمه مسئولیت^{۱۰} در آغاز برای جبران خسارت های سنگین ناشی از پیشرفت صنایع و گستردگی حرفه و فن ایجاد گردید (۸). لذا این نوع بیمه ها بیش از هر چیز با نظریه خطر مرتبط هستند. بازنگری ادبیات پژوهش حاکی از آن است که در رابطه با بیمه مسئولیت حرفه‌ای دو دیدگاه کاملاً متضاد وجود دارد. مخالفان بیمه مسئولیت حرفه‌ای معتقدند که این نوع بیمه سبب می شود تا اعضای حرفه از مسئولیت خود شانه خالی نموده و هدف اساسی مسئولیت مدنی را که پیشگیری از خسارت است، نادیده گرفته و جانب احتیاط را در روابط اجتماعی در نظر نمی گیرند. همچنین منتقدان معتقدند که این نوع بیمه مخالف با نظم عمومی و اخلاق حرفه‌ای بوده و مشوق افراد به سهل انگاری و بی مبالایی محسوب می شود. در مقابل، طرفداران بیمه مسئولیت حرفه‌ای این نوع بیمه را ابزاری جهت جبران خسارت تلقی می نمایند. آنها معتقدند که پیشرفت سریع جوامع، ایجاد حرفه های متفاوت و گسترش سرمایه گذاریان مختلف سبب شده است تا اصل جبران خسارات و محدوده بیمه مسئولیت حرفه‌ای گسترش یابد (۹).

با این وجود، اگر چه جایگاه بیمه مسئولیت حرفه‌ای در ایران مطلوب نبوده اما گسترش بازارهای مالی حداقل از جنبه آماری در سال های اخیر، رواج بی اخلاقی های حرفه ای، عدم شفافیت مالی و اطلاعاتی، سوء استفاده های مالی و... سبب شده است تا نیاز به بیمه مسئولیت حرفه‌ای حسابرسان به عنوان یکی از ارکان اعتباردهی صورت های مالی

شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و چالش های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران در ایران

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می شود نقاط ضعف، قوت، فرصت ها و چالش های توسعه بیمه مسئولیت حسابداران در ایران به وسیله تکنیک دلفی و ماتریس SWOT استخراج و آرایه شده است.

جدول ۱: ماتریس عوامل داخلی و خارجی

رتبه	میانگین امتیاز	نقاط قوت (S)
۱	۴/۰۰	S1 انتقال ریسک های فعالان حرفه حسابداری و حسابرسی
۳	۳/۰۰	S2 جمعیت بالقوه حسابداران و حسابرسان و تشکیلات وابسته
۶	۱/۸۳	S3 ارتقاء کیفیت سیستم های رایانه ای شرکت های بیمه جهت صدور این بیمه نامه
۵	۲/۵۷	S4 وجود تخصص بیمه های حرفه ای در شرکت های بیمه کشور
۴	۲/۷۰	S5 بهره گیری از مکانیسم بیمه جهت مدیریت دعاوی فعالیت های حسابرسی
۲	۳/۵۳	S6 امکان ارتقای فعالیت های حسابرسی در جامعه و کاهش ریسک حسابرسی
رتبه	میانگین امتیاز	نقاط ضعف (W)
۱	۳/۷۳	W1 ناقص و مبهم بودن قوانین و مقررات کنونی مسئولیت حرفه ای حسابداران
۵	۲/۷۷	W2 اعتماد پائین جامعه و از جمله حسابداران به پرداخت خسارت بیمه
۶	۱/۶۰	W3 تأخیر در پرداخت خسارت
۴	۲/۸۳	W4 عدم تبلیغات
۲	۳/۵۳	W5 کیفی بودن میانی تشخیص خسارت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسی
۳	۳/۳۳	W6 عدم اجرای کامل استانداردهای حرفه ای حسابرسی در ایران
رتبه	میانگین امتیاز	فرصت ها (O)
۱	۳/۹۰	O1 نیاز جامعه به انواع بیمه های جدید در آینده
۴	۳/۵۷	O2 افزایش آگاهی جامعه از حرفه حسابرسی
۲	۳/۷۰	O3 اهمیت یافتن بازار بورس و نیاز سرمایه گذاران به گزارش های حسابداران
۶	۲/۱۷	O4 کاهش تحریم های بین المللی
۵	۲/۵۷	O5 افزایش تمایل سرمایه گذاران خارجی به سرمایه گذاری در کشور
۳	۳/۶۷	O6 توسعه بازار بیمه ای در ایران
رتبه	میانگین امتیاز	تهدیدها (T)
۷	۲/۶۰	T1 رکود حاکم بر فعالیت های اقتصادی
۱	۳/۹۳	T2 فرهنگ پائین بیمه ای در ایران
۶	۲/۹۷	T3 اعتقاد به قضا و قدر الهی و فداکاری در بین ایرانیان
۳	۳/۷۳	T4 ناآگاهی جامعه و به ویژه سرمایه گذاران از قوانین مسئولیت حسابرسی
۵	۳/۴۰	T5 جدی نگرفتن رعایت الزامات حسابرسی توسط حسابداران
۲	۳/۸۷	T6 نامعلوم بودن مفهوم ریسک حسابرسی برای دستگاه قضایی
۴	۳/۶۰	T7 عدم وجود افراد خبره برای بیمه مسئولیت حسابرسی در ایران

فرصت ها و چالش های شناسایی شده جهت توسعه بیمه حسابداران در ایران محاسبه شد که در جدول ۲ آرایه شده است.

جدول ۲: سهم هر یک از نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت ها و چالش های بیمه حسابداران در ایران

رتبه	وزن	معیارهای اصلی
۱	۰/۳۸۸	S
۳	۰/۲۱۲	W
۲	۰/۲۷۹	O
۴	۰/۱۲۱	T

به منظور اولویت بندی از روش AHP استفاده شد. بدین ترتیب که ماتریس مقایسات زوجی و محاسبه بردار اوزان در هر یک از سطوح تشکیل شد. وزن نسبی هر یک از معیارهای اصلی به کمک نظر خبرگان و با تشکیل ماتریس مقایسات زوجی تعیین گردید. و از ارجحیت اختصاص داده شده توسط هر یک از پاسخ دهندگان به هر یک از نقاط ضعف، نقاط قوت، فرصت ها و چالش ها میانگین هندسی گرفته شد. سپس مجموع هر یک از ارجحیت های اختصاص داده شده به هر یک از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید محاسبه و سهم نسبی ارجحیت داده شده به هر یک از معیارهای اصلی حاصل شد. در نهایت با میانگین گیری از سطرهای ماتریس، وزن هر یک از نقاط قوت، نقاط ضعف،

جهت رتبه بندی زیرمعیارهای نقاط قوت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران، ابتدا از ارجحیت اختصاص داده شده توسط هر یک از پاسخ دهندگان به هر یک از زیرمعیارهای نقاط قوت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران میانگین هندسی گرفته شد. سپس مجموع ارجحیت های مربوط به زیرمعیارهای نقاط قوت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران محاسبه و سهم نسبی ارجحیت داده شده به هر یک از زیرمعیارهای نقاط قوت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران مشخص و در نهایت با میانگین گیری از سطرهای ماتریس، وزن هر یک از زیرمعیارهای نقاط قوت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران به دست آمد که در جدول ۳ ارائه شده است.

یافته های فوق نشان می دهد که به منظور توسعه بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران در ایران، در میان نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت ها و چالش های شناسایی شده این نوع بیمه، به ترتیب، ۱. نقاط قوت، ۲. فرصت ها، ۳. نقاط ضعف و ۴. چالش ها در اولویت می باشند. جهت اولویت بندی زیر معیارهای مرتبط با نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و چالش ها از روش تحلیلی سلسله مراتبی AHP استفاده شد. که نتایج آن نیز در ادامه ارائه شده است. اولویت بندی زیرمعیارهای نقاط قوت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران در ایران:

جدول ۳: سهم و رتبه هر یک از زیرمعیارهای نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت ها و چالش های بیمه حسابداران در ایران

رتبه	وزن	زیرمعیارهای نقاط قوت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران (S)	
۱	۰/۳۰۸	S ₁	انتقال ریسک های فعالان حرفه حسابداری و حسابرسی
۳	۰/۱۶۶	S ₂	جمعیت بالقوه حسابداران و حسابرسان و تشکیلات وابسته
۶	۰/۰۶۷	S ₃	ارتقاء کیفیت سیستم های کامپیوتری شرکت های بیمه جهت صدور این نوع بیمه نامه ها
۵	۰/۱۰۱	S ₄	وجود تخصص بیمه های حرفه ای در شرکت های بیمه کشور
۴	۰/۱۲۵	S ₅	بهره گیری از مکانیزم بیمه جهت مدیریت دعاوی مرتبط با حسابداری و حسابرسی
۲	۰/۲۳۲	S ₆	امکان ارتقای فعالیت های حسابرسی در جامعه و کاهش ریسک
زیرمعیارهای نقاط ضعف بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران (W)			
۱	۰/۳۱۰	W ₁	ناقص و مبهم بودن قوانین و مقررات کنونی مسئولیت حرفه ای حسابرسان
۵	۰/۱۰۰	W ₂	اعتماد پائین جامعه و از جمله حسابداران به پرداخت خسارت بیمه
۶	۰/۰۶۷	W ₃	تأخیر در پرداخت خسارت
۴	۰/۱۳۲	W ₄	عدم تبلیغات
۲	۰/۲۳۳	W ₅	کیفی بودن مبنای تشخیص خسارت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسی
زیرمعیارهای فرصت های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران (O)			
۱	۰/۳۰۸	O ₁	نیاز جامعه به انواع بیمه های جدید در آینده
۴	۰/۱۳۷	O ₂	افزایش آگاهی جامعه از حرفه حسابرسی
۲	۰/۲۳۷	O ₃	اهمیت یافتن بازار بورس و نیاز سرمایه گذاران به گزارش های حسابرسان
۶	۰/۰۶۵	O ₄	کاهش تحریم های بین المللی
۵	۰/۰۹۸	O ₅	افزایش تمایل سرمایه گذاران خارجی به سرمایه گذاری در کشور
۳	۰/۱۵۵	O ₆	توسعه بازار بیمه ای در ایران
زیرمعیارهای چالش های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران (T)			
۷	۰/۰۳۶	T ₁	رکود حاکم بر فعالیتهای اقتصادی
۱	۰/۲۸۶	T ₂	فرهنگ پائین بیمه ای در ایران
۶	۰/۰۶۷	T ₃	اعتقاد به قضا و قدر الهی و فداکاری در بین ایرانیان
۳	۰/۱۶۳	T ₄	ناآگاهی جامعه و به ویژه سرمایه گذاران از قوانین حسابرسی
۵	۰/۰۹۷	T ₅	جدی نگرفتن رعایت الزامات حسابرسی توسط حسابرسان
۲	۰/۲۲۴	T ₆	نامعلوم بودن مفهوم ریسک حسابرسی برای دستگاه قضایی
۴	۰/۱۲۷	T ₁	عدم وجود افراد خبره برای بیمه مسئولیت حسابرسی

پاسخ دهندگان به هر یک از زیرمعیارهای نقاط ضعف بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران میانگین هندسی گرفته شد. سپس مجموع ارجحیت های مربوط به زیرمعیارهای نقاط ضعف بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران محاسبه و سهم نسبی ارجحیت داده شده به هر یک از

اولویت بندی زیرمعیارهای نقاط ضعف بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران در ایران: جهت رتبه بندی زیرمعیارهای نقاط ضعف بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران، ابتدا از ارجحیت اختصاص داده شده توسط هر یک از

زیرمعیارهای نقاط ضعف بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران مشخص شد و در نهایت با میانگین گیری از سطرهای ماتریس، وزن هر یک از زیرمعیارهای نقاط ضعف بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران به دست آمد که نتایج نهایی در جدول ۳ ارائه شده است.

اولویت بندی زیرمعیارهای فرصت های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران در ایران:

جهت رتبه بندی زیرمعیارهای فرصت های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران، ابتدا از ارجحیت اختصاص داده شده توسط هر یک از پاسخ دهندگان میانگین هندسی گرفته شد. سپس مجموع ارجحیت های مربوط به زیرمعیارهای فرصت های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران محاسبه و سهم نسبی ارجحیت داده شده به هر یک از زیرمعیارهای فرصت های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران محاسبه و در نهایت با میانگین گیری از سطرهای ماتریس، وزن هر یک از زیرمعیارهای فرصت های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران تعیین شد که در جدول ۳ ارائه شده است.

اولویت بندی زیرمعیارهای چالش های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران در ایران:

جهت رتبه بندی زیرمعیارهای چالش های بیمه مسئولیت، ابتدا از ارجحیت اختصاص داده شده توسط هر یک از پاسخ دهندگان میانگین هندسی گرفته شد. سپس مجموع ارجحیت های مربوط به زیرمعیارهای چالش های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران محاسبه و سهم نسبی ارجحیت داده شده همانند موارد قبلی انجام شد. در نهایت با میانگین گیری از سطرهای ماتریس فوق، وزن هر یک از زیرمعیارهای چالش های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران محاسبه که در جدول ۳ ارائه شده است.

بحث

نتایج پژوهش حاضر نشانگر اهمیت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان می باشد. با توجه به نتایج تحقیق حاضر به منظور توسعه بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران در ایران، در میان نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت ها و چالش های شناسایی شده این نوع بیمه، به ترتیب، ۱. نقاط قوت، ۲. فرصت ها، ۳. نقاط ضعف و ۴. چالش ها در اولویت می باشند. این نتیجه تا حدودی با نتیجه تحقیق برخی پژوهشگران همسو است. (۱۰-۱۲).

همچنین بر اساس نتایج تحقیق در میان زیرمعیارهای نقاط قوت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران به ترتیب، ۱. انتقال ریسک های فعالان حرفه حسابداری و حسابرسی، ۲. امکان ارتقای فعالیت های حسابرسی و کاهش ریسک حسابرسی، ۳. جمعیت بالقوه حسابداران و تشکیلات وابسته در اولویت اول تا سوم قرار دارند. در میان زیرمعیارهای نقاط ضعف بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران در ایران به ترتیب، ۱. ناقص و مبهم بودن قوانین و مقررات کنونی مسئولیت حرفه ای حسابرسان، ۲. کیفی بودن مبانی تشخیص خسارت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسی و ۳. عدم اجرای کامل استانداردهای حرفه ای^{۱۱} حسابرسی در اولویت اول

تا سوم قرار دارند. در میان زیرمعیارهای فرصت ها به ترتیب، ۱. نیاز جامعه به انواع بیمه های جدید در آینده، ۲. اهمیت یافتن بازار بورس و نیاز سرمایه گذاران به گزارش های حسابرسان و ۳. توسعه بازار بیمه ای در ایران در اولویت اول تا سوم قرار دارند و در نهایت در میان زیرمعیارهای چالش های بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران ۱. فرهنگ پائین بیمه ای در ایران، ۲. نامعلوم بودن مفهوم ریسک حسابرسی برای دستگاه قضایی و ۳. ناآگاهی جامعه و به ویژه سرمایه گذاران از قوانین مسئولیت حسابرسی^{۱۲} در اولویت اول تا سوم قرار دارند.

متأسفانه تاکنون مطالعات محدودی در خصوص بیمه مسئولیت حرفه ای به ویژه بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان صورت پذیرفته است. از این رو، در این بخش برای حمایت از نتایج پژوهش به مطالعات خارجی و داخلی استناد می شود که در خصوص بیمه های خاص با تأکید بر مسئولیت حرفه ای و اخلاق حرفه ای به مطالعه پرداخته اند. بر این اساس نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش برخی محققان که در مطالعات خود عوامل موثر بر بیمه مسئولیت حرفه ای را در حرفه هایی چون پزشکی، روزنامه نگاری، مورد بررسی قرار داده اند و پژوهش هایی که چالش های بیمه را با تحلیل سلسله مراتبی^{۱۳} بررسی کرده اند تا حدودی همسو است (۱۳-۱۷).

به مسئولان و بویژه سازمان بیمه مرکزی ایران پیشنهاد می شود، با توجه به نقاط قوت شناسایی شده جهت توسعه بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان در ایران از جمله: انتقال ریسک های فعالان حرفه حسابداری و حسابرسی، امکان ارتقای فعالیت های حسابرسی و کاهش ریسک حسابرسی^{۱۴} و جمعیت بالقوه حسابرسان و تشکیلات وابسته، زمینه توسعه این نوع بیمه را در کشور فراهم آورند. همچنین پیشنهاد می شود به منظور توسعه بیمه مسئولیت حرفه ای^{۱۵} حسابرسان در ایران، نقاط ضعف شناسایی شده از جمله: ناقص و مبهم بودن قوانین و مقررات کنونی مسئولیت حرفه ای حسابرسان، کیفی بودن مبانی تشخیص خسارت بیمه مسئولیت حرفه ای^{۱۶} حسابرسی و عدم اجرای کامل استانداردهای حرفه ای حسابرسی را مرتفع سازند.

نتیجه گیری

با توجه به مسئولیت پاسخگویی حرفه به جامعه و رعایت استانداردهای اخلاقی، ممکن است دعاوی بسیاری علیه حسابداران مطرح و منجر به محکومیت هایی برای اعضای حرفه شود، علیرغم همه این موارد هنوز این نوع بیمه در سطح جامعه حسابداران توسعه نیافته و شرکت های بیمه نیز از پذیرش ریسک های مربوط به این نوع بیمه استقبال نکرده اند. لذا مدل سازی و اولویت بندی عناصر بیمه مسئولیت اجتماعی حسابداران با توجه به اهمیت متغیر اخلاق در ایران اهمیت زیادی می یابد، هدف این پژوهش طراحی مدل بهینه اخلاقی بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان بر اساس تجزیه و تحلیل استراتژیک و رویکرد سلسله مراتبی در ایران می باشد. بر این اساس، پرسشنامه های پژوهش در اختیار ۳۰ نفر از اعضای خبره انجمن حسابداران رسمی و مدیران ارشد بیمه قرار گرفت.

References

- Salehi T. (2016). Relationship between audit professional ethics and quality of accounting. *Ethics in Science and Technology*; 11(3): 77-86. (In Persian).
- Kakolki MR, Dehkordi BB, Peykfalak J. (2017). Factors influencing accountants' professional ethics. *Ethics in Science and Technology*; 12(1). (In Persian).
- Khani A. (2003). Professional liability insurance of certified accountants. *Journal of Asia*; (28): 38. (In Persian).
- Lai YH, Tai VW. (2019). Managerial overconfidence and directors' and officers' liability insurance. *Pacific-Basin Finance Journal*; 57 (3).
- Kaplan RL. (1987). Accountants' liability and audit failures: When the umpire strikes out. *Journal of Accounting and Public Policy*; 6(1):1-8
- Yeganeh YH. (2006). Auditors' responsibility for users of the audit report. *Journal of Auditor*; 3(8, 9). (In Persian).
- Carey P, Liu L, Qu W. (2017). Voluntary corporate social responsibility reporting and financial statement auditing in China. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*; 13(3): 244-262.
- Iran Insurance. (2019). Introduction to insurance liability. Available at: www.iranmoeininsurance.com. Accessed: 12 Jun 2019.
- Lambert Y. (1995). *Droit des assurances*. 9th ed. Paris: Dalloz Publication. (In French).
- Amir Khosro H. (2005) Investigating the need for auditors' professional liability insurance in Iran. *Insurance Industry*; 20(2): 159-172. (In Persian).
- Chung J, Farrar J, Puri P, Thorne L. (2010). Auditor liability to third parties after Sarbanes-Oxley: An international comparison of regulatory and legal reforms. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*; 19 (1): 66-78.
- Samsonova-Taddei A, Humphrey C. (2015). Risk and the construction of a European audit policy agenda: The case of auditor liability. *Accounting, Organizations and Society*; 41: 55-72.
- Salehi H. (2014). Health insurance for medical jobs; challenges, needs and opportunities. *Journal of Medical Ethics*; 8(29):131-166. (In Persian).
- Cuadros-Meñaca A. (2020). Remittances, health insurance, and pension contributions: Evidence from Colombia. *World Development*; 127.
- Shabahang A. (2002). Investigating medical professional liability insurance failures in Iran. *Journal of Insurance*; (65): 79-96. (In Persian).
- Najafi S. (2000). Professional liability insurance - journalists' legal. [M.A thesis]. Tehran: Allameh Taba Tabae University. (In Persian).
- Bashiri M, Mohammadi M, Haghghatkhah H. (2013). The challenges of electronic insurance using

نتایج پژوهش نشان داد که بر اساس تحلیل سلسله مراتبی در میان نقاط قوت، مولفه انتقال ریسک فعالان حرفه حسابرسی بالاترین اولویت را داشته است. بنابراین خبرگان بر این باورند که نقطه قوت بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان، انتقال ریسک اعضای حرفه می باشد که با توجه به افزایش دامنه مسئولیت این امر منطقی به نظر می رسد. همچنین در میان نقاط ضعف، مولفه ناقص و مبهم بودن قوانین و مقررات در تبیین مسئولیت حرفه ای حسابرسان بالاترین اولویت را نشان داده است. این نتیجه نشان می دهد که دامنه مسئولیت حسابرسان در کشف تقلب و موارد غیرقانونی به طور مشخص تعیین نشده است و پاسخگوی چه گروهی از استفاده کنندگان می باشند. در میان فرصت ها نیز مولفه نیاز جامعه به انواع بیمه های جدید در آینده بالاترین اولویت را نشان داده است که حاکی از گسترش فعالیت های مالی و ایجاد عدم اطمینان و ابهام در فعالیت های تجاری می باشد. همچنین در میان چالش ها نیز مولفه فرهنگ پائین بیمه ای در اولویت اول قرار داشته که این امر از آگاهی و دانش کم افراد جامعه نشأت می گیرد. و در انتها نقش متغیر اخلاق، فرهنگ پاسخگویی در نیازسنجی به بیمه مسئولیت حرفه ای حسابداران با تجزیه و تحلیل توسط نرم افزار **spss** رابطه معنی داری بین اخلاق و نیازسنجی به بیمه مسئولیت حرفه ای و اجتماعی وجود دارد که ضریب همبستگی بین دو متغیر $r = -0.088$ می باشد. که حاکی از وجود رابطه مستقیم بین دو متغیر است.

ملاحظه های اخلاقی

موضوعات اخلاقی همچون؛ سرقت ادبی، رضایت آگاهانه؛ انتشار چندگانه و ... در پژوهش حاضر مورد توجه قرار گرفته اند.

واژه نامه

1. Professional ethics	اخلاق حرفه ای
2. Principles of ethics	اصول اخلاقی
3. Honest	صداقت
4. Justice	انصاف
5. Auditing wellknown	شهرت حسابرسی
6. Insurance	صنعت بیمه
7. Professional liability	مسئولیت حرفه ای
8. Ethical validity	اعتبار اخلاقی
9. Professional risk	ریسک حرفه ای
10. Liability insurance	بیمه مسولیت
11. Standards of profession	استانداردهای حرفه ای
12. Auditing liability	مسئولیت حسابرسی
13. Hierarchical analysis	تحلیل سلسله مراتبی
14. Audit risk	ریسک حسابرسی
15. Insurance of professional liability	بیمه مسولیت حرفه ای

دکتر علی خوزین و همکاران: تحلیل سلسله مراتبی مولفه های موثر بر بیمه مسئولیت حرفه ای حسابرسان جهت توسعه بستر اصول اخلاقی

Conference on E-commerce and Economics. (In Persian).

Fuzzy hierarchical analysis. Tehran: The 7th National Conference and the 1st International